

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kivimäki Marle
Pouru-Rajala Elina

Kehittämishanke

Työvoimatarpeen ja työelämän ammattitaitovaatimusten selvittäminen hiusalan koulutuksen kehittämiseksi

Koulutustarveselvitys - Case Hiusala Pirkanmaa

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Tampere 11/2010

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Kivimäki Marle; Pouri-Rajala Elina
Työvoimatarpeen ja työelämän ammattitaitovaatimusten selvittäminen hiusalan
koulutuksen kehittämiseksi. Koulutustarveselvitys - Case Hiusala Pirkanmaa.
40 sivua + 3 liitesivua
Marraskuu 2010
Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Tässä hankkeessa selvitettiin hiusalan työllisyystilannetta. Vastaavaa selvitystyötä hiusalasta ei ole tehty aiemmin. Kirjallisuusosuudessa perehdyttiin ennusteisiin väestökehityksestä ja työmarkkinatilanteesta. Hankkeessa tarkasteltiin valtakunnan tasolla väestön ikääntymistä, eläköitymistä sekä muuttoliikettä. Suomessa vanhusten määrän osuus koko väestöstä on voimakkaassa kasvussa. Väestörakenteen muutokset vaikuttavat koulutustarpeisiin.

Hankkeessa toteutettiin kirjallinen kyselytutkimus, jossa kartoitettiin, onko hiusalalla Pirkanmaan alueella työvoimapulaa ja vastaako nykyinen koulutus työelämän tarpeisiin. Kysely lähetettiin viidellekymmenelle parturi-kampaajalle.

Kyselyn perusteella todettiin, että hiusalalla ei tällä hetkellä ole työvoimapulaa. Sen sijaan pätevää työvoimaa on vaikea saada alan työhön. Kyselyn yhteydessä ilmeni, että koulutusta tulisi kehittää yrittäjänäkökulma huomioiden.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Väestön rakenne	5
2.1 Väestön ennakoitu ikääntyminen	5
2.2 Eläköityminen Suomessa	8
2.3 Maan sisäinen väestönmuutos ja väestön keskittyminen taajamiin	8
2.4 Maahanmuutto Suomessa	9
3 Työpolitiikka ja koulutuksen painopisteet	11
3.1 Työllisyystilanteen kehittyminen	12
3.2 Työllisyystilanne elokuussa 2010	16
3.3 Koulutuksen ennakoinnista	16
3.2.1 <i>Mitenna 2006 -malli</i>	17
3.2.2 <i>Koulutustoimikuntien ennakointityöstä</i>	17
3.4 Ammatillinen koulutus	18
3.4 Hiusalan ammatillinen koulutus	19
3.5 Hiusalan ammatillisen koulutuksen tavoitteista	21
3.5 Hiusalan yrittäjäyys	21
4 Hiusalan kysely Pirkanmaalla	23
4.1 Kyselyn toteutus	23
4.2 Kyselyn tulokset	24
4.2.1 <i>Sopimusyrittäjä vai palkkatyöntekijä?</i>	24
4.2.2 <i>Eläköityminen ja yrityksen myynti</i>	26
4.2.3 <i>Kärsiikö hiusala työvoimapulasta?</i>	28
4.2.4 <i>Kyselyyn vastanneiden kommentteja koulutuksesta</i>	31
5 Kyselyn tulosten pohdinta	34
6 Yhteenveto	35
Lähteet	38
Liitteet	41
Liite 1: Hiusalan perustutkinnon muodostuminen	41

1 Johdanto

Kehityshankeen pyrkimyksenä on muodostaa alueellisten tarpeiden kautta kokonaiskuva hiusalan työvoiman tarpeesta. Kehityshanke on osa laajempaa sosiaali- ja terveysalan kartoitusta. Kokonaishanketta ohjaa ylimaakunnallinen ohjausryhmä, jossa ovat mukana koulutusryhmien ja elinkeinoelämän edustajat sekä opetushallituksen asiantuntijat. Tavoitteena on löytää yhteinen näkemys työvoimantarpeen valtakunnallisesta kehityksestä.

Koulutusryhmiä edustavat tässä selvityksessä Sastamalan koulutuskuntayhtymä ja Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä. Tämä selvitystyö on koulutusyhtymien yhteisprosessi.

Sastamalan koulutuskuntayhtymän tehtävänä hankkeen yhteydessä oli toteuttaa kirjallinen kysely. Näin saatua aineistoa, tietoa ja tuloksia, on tarkoitus soveltaa ja tarkastella myös muiden vastaavanlaisten peruspalveluyhtymien kohdalla. Hankkeen tapauksessa se tarkoittaa selvitystä Pirkanmaan alueen työvoimapulan syistä, koulutuksen ja työelämän vastaavuuksista hiusalalla. Edelleen tarkastelun kohteena on työvoiman saatavuudessa esiintyvät ongelmat. Samalla syntyy visioita tulevaisuuden koulutuksen järjestämiseksi, jotta tarvittava kysyntä voidaan kattaa. Tavoitteena on myös tarkastella tämän päivän työelämässä vallitsevia ammattitaitovaatimuksia hiusalalla ja hyödyntää niitä koulutuksen kehittämisessä.

Tarkastelun kohteena olevat näkökulmatasot ovat valtakunnalliset sekä alueelliset haasteet. Valtakunnallisella tasolla tarkasteltiin eläköitymistä, ikärakennetta sekä muuttoliikettä. Alueellisella tasolla muutoksia syntyy työvoima- ja osaamistarpeessa, kun muutoksia tapahtuu väestön ja yhteiskunnan rakenteessa. Työelämän rakennemuutokset vaikuttavat koulutuksen ja työvoiman tarpeeseen.

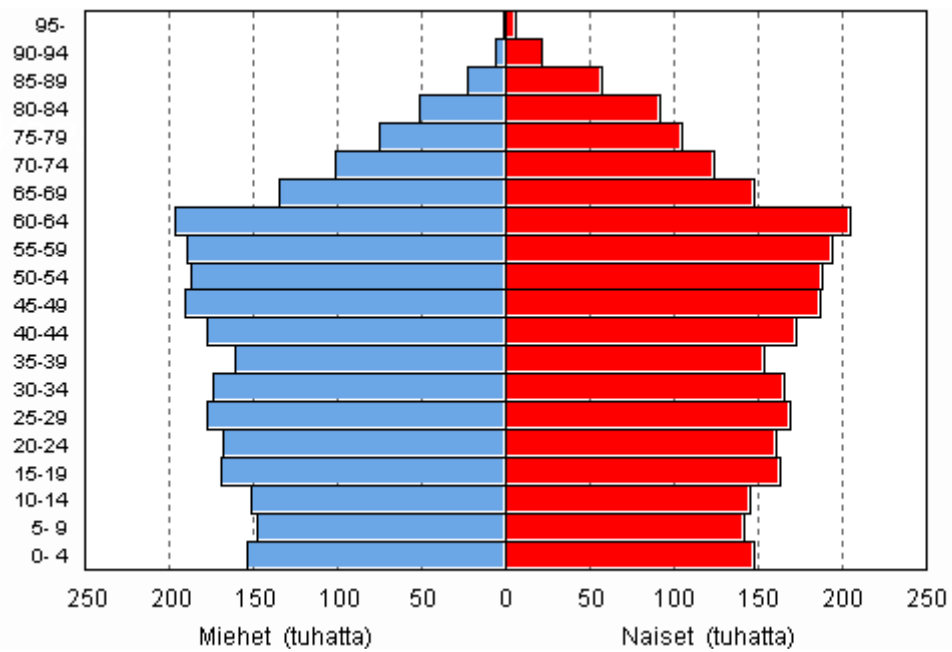
2 Väestön rakenne

2.1 Väestön ennakoitu ikääntyminen

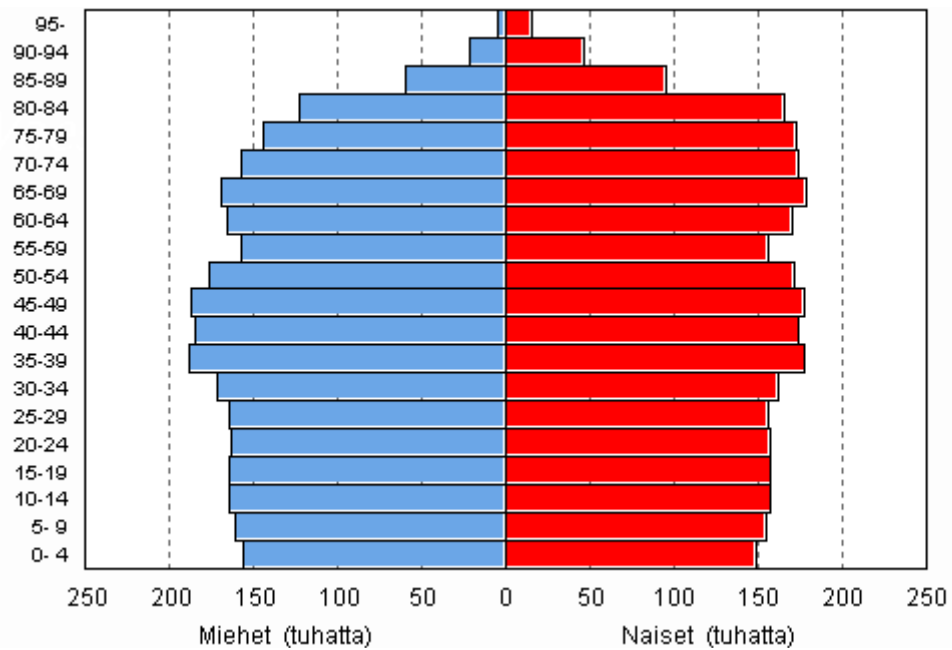
Suomen väkiluvun odotetaan kasvavan ja vuonna 2042 Suomen väkiluvun oletetaan ylittävän 6 miljoonan asukkaan rajan, mikäli Tilastokeskuksen ennusteet toteutuvat. Ennusteiden pohjana ovat aikaisemmat tiedot syntyvyydestä, kuolleisuudesta ja ikärakenteesta. Huomataan, että 60 - 84 -vuotiaiden osuus väestöstä suurenee nykytilanteeseen verrattuna. Vuoteen 2040 mennessä yli 65-vuotiaiden ihmisten osuus kasvaa tämän hetkisestä 17 prosentista 27 prosenttiin koko väestöstä. Samalla työssä olevien osuus koko väkimäärästä muuttuu 66 prosentista 58 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä. Tilastokeskuksen laatimassa Suomen väestöennusteessa 2009 - 2060 on esitetty ikäpyramidit (kuvio 1), joissa on esitetty sukupuoli- ja ikäryhmäkohtaiset ennusteet vuosille 2010 ja 2030. (Väestöennuste 2009, 2.)

Vuonna 1946 syntyneet täyttivät 60 vuotta vuonna 2006, jonka jälkeen suurten ikäluokkien poistuma työmarkkinoita on alkanut. Sodan jälkeen, vuosina 1946 - 1949, syntyvyys oli Suomessa korkeimmillaan. Syntyvyys oli tuolloin yli 100 000 lasta vuosittain, kun esim. vuonna 2003 syntyi 56 630 lasta. (Hanhijoki, Kantola, Karikorpi, Katajisto, Kimari & Savioja 2004, 37.)

Vuosi 2010

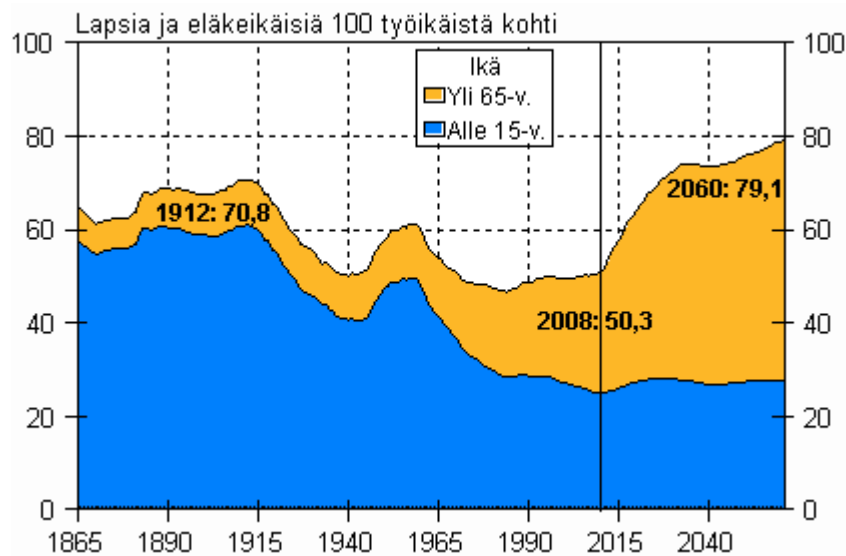

Vuosi 2030

Kuvio 1. Väestön sukupuoli- ja ikäkohtaiset ennusteet vuosille 2010 ja 2030 (Väestöennuste 2009, 5).

Lasten ja vanhusten määrää suhteessa työikäisten määrään kuvataan väestöllisellä huoltosuhteella (Väestöennuste 2009, 1). Kuviossa 2 havainnollistetaan väestöllisen huoltosuhteen kehittymistä tulevaisuudessa. Kuviosta voidaan todeta, että eläkeläisten ja lasten määrä työssä oleviin kasvaa. Samoin kuviosta nähdään selkeästi, miten lasten määrä vähenee suhteessa eläkkeellä olevien määrään.

Kuvio 2. Väestöllinen huoltosuhte 1865 - 2060 (Väestöennuste 2009, 1).

Suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle vie mennessään suuren määrän käytännön työssä tarvittavaa osaamista ja kokemusta, ns. hiljaista tietoa, jonka siirtyminen tuleville työntekijöille on turvattava. Tätä voidaan menetyksiä paikata koulutuksen keinoin. Oma osaamistaan ja tietojansa tulisi päivittää 5 - 10 vuoden välein, jotta työkyky säilyy ja työn laatutavoitteet saavutetaan. ”Huippuosaamista ei voida varastoida”, kuten todetaan Koulutustoimikuntien katsauksessa. (Koulutustoimikuntien katsaukset 2002, 9.)

Muutokset väestörakenteessa vaikuttavat luonnollisesti kaikille yhteiskunnan alueille, kuten työvoiman määrään, koulutukseen ja palveluihin, niiden laatuun ja määrään (Koulutuksen määrällinen ennakointi, 7). Työvoimapula on mahdollinen, kun ihmisiä siirtyä eläkkeelle enemmän vuosittain kuin heitä tulee työmarkkinoille. Tehostamalla koulutusta voidaan pienentää työvoiman poistuman aiheuttamia ongelmia.

2.2 Eläköityminen Suomessa

Suomalaiselle eläkkeelle siirtymiselle on ominaista, että työntekijät siirtyvät melko varhaisessa vaiheessa pois kokonaan työelämästä. Eläkeikä Suomessa on keskimäärin 59 vuotta. Valtiovallan pyrkimyksenä onkin eläkeiän nosto vuoden 2005 eläkeuudistuksen myötä. Asteittainen työelämästä eläkkeelle siirtyminen, kuten osa-aikaiselle eläkkeelle, tai ns. siirtymäkauden työhön, ei ole Suomessa yleistä. Tosin kiinnostus osa-aikaeläkkeitä kohtaan on kasvanut. Jotta tulevaisuudessa yhteiskunnan ylläpitämien palveluiden, erityisesti sosiaalitoimen ja terveyspalveluiden, rahoitus ja työvoimantarve voidaan turvata, eläkepolitiikkaa on muutettu ja kehitetty. Eläkepolitiikkaan liittyviä toimenpiteitä ovat olleet eläkeiän nosto, etuustason laskeminen ja kannustaminen joustaviin eläkemuotoihin. Näillä keinoin on mahdollista pitää suuret ikäluokat mahdollisimman pitkään työvoimana. Samalla voidaan vaikuttaa eläkemenojen kasvuun lähivuosikymmeninä. Eläkemenojen odotetaan kääntyvän laskuun vuoden 2030 jälkeen. (Hanhijoki ym. 2004, 40 - 41.)

2.3 Maan sisäinen väestönmuutos ja väestön keskittyminen taajamiin

Väestön ikärakenne vaihtelee alueellisesti. Vanhusten ja eläkeläisten osuus on maaseudulla ja syrjäisissä pienissä kunnissa suurempi kuin kaupungeissa. Seurauksena on syntyvyyden alentuminen syrjäjäisillä alueilla ja maaseudulla. Maassamuutto lisää väestörakenteen eriytymistä, jolloin alueelliset erot voimistuvat. (Hanhijoki ym. 2004, 40 - 41.) Alhaisen syntyvyyden takia alueiden kouluikäisten ja sen seurauksena toisen asteen oppilaiden määrät vaihtelevat huomattavasti maan eri osissa. Väestötappioalueiden oppilaitosten määrä tulee vääjäämättä vähenemään. Seurauksena saattaa olla, että koulutettua väkeä on vaikea saada näillä alueilla. Oppilaitoksista valmistuvat jäävät helposti opiskelupaikkakunnilleen. Muutto vähäisten palvelujen syrjäseuduille ei heitä houkuttele.

Tarkasteltaessa taajamien ja haja-asutusalueiden väestömääriä, voidaan todeta, että haja-asutusalueiden väkimäärä on ollut laskussa taajamien väkimäärän ollessa nousussa Ympäristöministeriön tekemän seurantatutkimuksen mukaan. Muuttoliikkeen lisäksi

uusien taajamien syntyminen entiselle haja-asutusalueelle vaikuttaa taajamien ja haja-asutusalueiden väestösuhteen muutumiseen. Suurien kaupunkien lähialueille on syntynyt väestöltään kasvavia haja-asutusalueita. Maaseudun ja Helsingin välille on syntynyt merkittävin ns. lievevyöhyke Suomen oloissa. Pienempien kaupunkien ympärillä olevien haja-asutusalueiden väestökehitys on sen sijaan laskevaa. (Helminen & Ristimäki 2007, 8)

Vuonna 2005 taajamoitumisaste oli Suomessa 83 %. Taajamamissa asuvan väestön osuutta koko väestöstä kuvataan taajamoitumisasteella. Laman aikana, vuosina 1990 - 1995, haja-asutusalueiden väestömäärän lasku pysähtyi, mutta näiden vuosien jälkeen haja-asutusalueiden väestömäärä on jatkanut vähenemistään. (Helminen & Ristimäki 2008, 22)

Alueellisesti Tilastokeskuksen ennusteessa todetaan, että voimakkaimmin väkiluku tulevaisuudessa pienenee Etelä-Savon ja Kainuun maakunnissa, mikäli Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä ei tapahdu muutoksia. Vuonna 2030 Etelä-Savossa väestön määrän oletetaan olevan 8 % ja Kainuussa 6 % nykyistä pienempi. Väkiluvultaan kasvavia maakuntia ovat Ahvenanmaa, Itä-Uusimaa ja Uusimaa. Kasvua tulee olemaan näissä maakunnissa 20 % nykyisestä väkimäärästä vuoteen 2030 mennessä (Väestöennuste 2009, 2). Kasvukeskuksia ovat erityisesti pääkaupunkiseutu ja yliopistokaupungit, kuten Turku, Tampere, Oulu ja Jyväskylä (Hanhijoki ym. 2004, 38).

2.4 Maahanmuutto Suomessa

Työperäinen muutto Suomeen on harvinaista. Tilastokeskuksen mukaan Suomeen muutetaan perhesyiden, paluumuuton (esim. ruotsinsuomalaiset, inkeriläiset) tai pakolaisuuden vuoksi. Sen sijaan tilapäinen muutto Suomeen on kasvanut voimakkaasti viime vuosina esim. rakennustyömailla tarvittavan työvoiman vuoksi. (Lith 2007.) Erilaisten tarkastelutapojen perusteella Suomeen muuttavilla on valtaväestöön nähden huonompi sosiaalinen asema (Hyvää työtä ja osaavaa työvoimaa 2006, 35).

Vuonna 2007 suomalaisissa kouluissa ja oppilaitoksissa oli noin 35000 maahanmuuttajataustaista opiskelijaa. Määrä on jatkuvassa kasvussa. (Kansainvälisyyskasvatus 2007, 18.) Maahanmuuton myötä kulttuurien moninaisuus lisääntyy. Koulutustoimikunnat korostavat maahanmuuttajien osalta erityisesti suomen kielen ja työturvallisuusnäkökohtien hallintaa sekä perehdyttämistä suomalaiseen työkuulttuuriin. Harvalla maahanmuuttajalla on riittävä tutkinto. (Koulutustoimikuntien katsaukset 2002, 8 - 9.) Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2034, kun syntyvyys alittaa kuolleiden määrän, nettomaahanmuutto ylläpitää väestönkasvua. Maahanmuuton oletetaan olevan 15000 henkeä vuotta kohden. (Väestöennuste 2009, 1.)

3 Työpolitiikka ja koulutuksen painopisteet

Työministeriö totesi katsauksessaan vuonna 2006 Suomen taloutta uhkaaviksi tekijöiksi globalisoitumisen ja väestön ikääntymisen. Molempiin haasteisiin voidaan osittain vastata harjoitettavalla työpolitiikalla. Varmistamalla osaavan työvoiman saannin voidaan säilyttää olemassa olevat työpaikat ja luoda uusia työpaikkoja. Koska suomalainen työ ei kykene kilpailemaan hinnalla eikä suurilla tuotantomäärillä, on panostettava laatuun ja erikoisosaamiseen. Työpolitiikan tärkeänä osa-alueena on koulutuspolitiikka. (Hyvää työtä ja osaavaa työvoimaa 2006, 7.) Suomalaisen työelämän muita haasteita ovat työhyvinvoinin ja työmotivaation turvaaminen, lisääntyvä maahanmuutto ja sen mukanaan tuoma kulttuurien kirjo sekä tietotekniikan hyödyntäminen (Hakala & Tahvanainen 2009, 53).

Kuluvan vuosikymmenen puolivälistä asti eläkkeelle siirtyvien määrä on ollut suurempi kuin työkään tulevien (Hakala & Tahvanainen 2009, 53). Oppilaitoksista valmistuvien nuorten nopea työllistyminen paikkaa suurten ikäluokkien jättämään aukkoa. Toisaalta opiskeluaikoja saattaa pidentää yhä yleisempi opiskeluaikainen työssäkäynti. Harjoitettavalla koulutuspolitiikalla on mahdollista vaikuttaa työurien pituuteen lisäävästi. Nopea siirtyminen toiselle asteelle peruskoulun jälkeen, opiskeluaikojen lyhentäminen ja niiden rajaaminen sekä opintotukijärjestelmän muuttaminen nopeaa valmistumista kannustavaksi ovat eräitä keinoja vaikuttaa työurien pituuteen. Tehokas opintojen ohjaus on tärkeää, jotta nuori hakeutuu koulutukseen, johon hänellä on motivaatiota. Opintojen keskeyttäminen vähenee ja vältytään päällekkäiskoulutukselta. (Hyvää työtä ja osaavaa työvoimaa 2006, 27 - 28.)

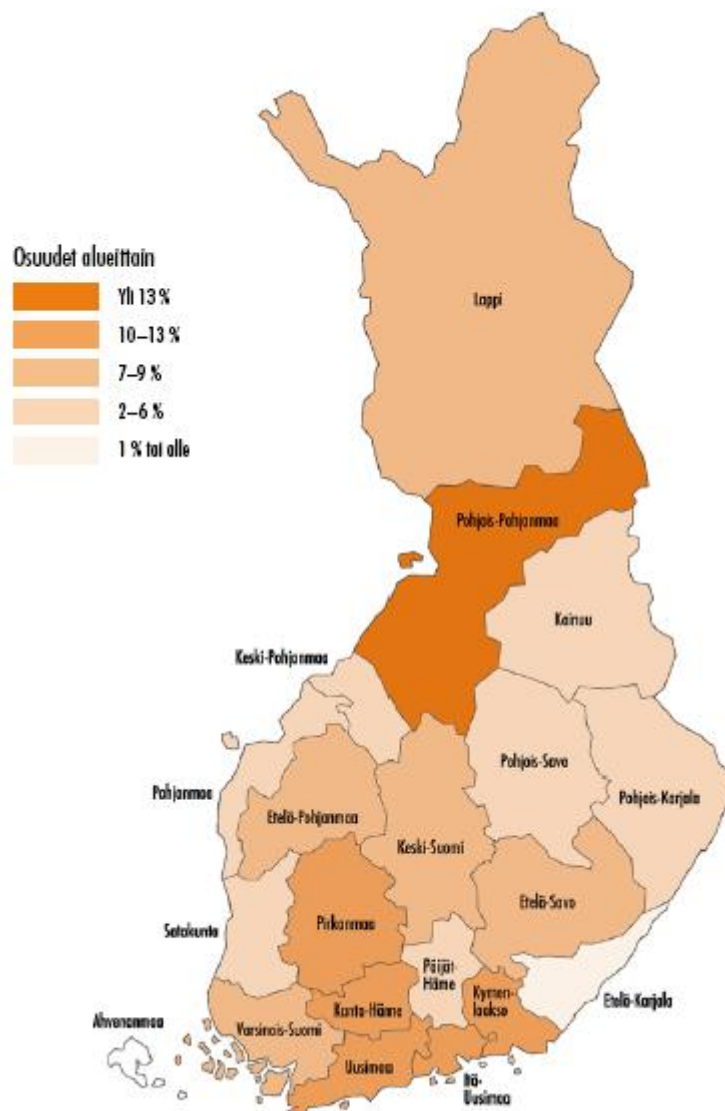
Toisaalta koulutuksen aloituspaikkojen määriä on joustavasti muutettava, jotta työvoiman tarjonta ja kysyntä kohtaavat, jolloin estetään nuorten valmistuminen työttömiksi ja mahdollinen syrjäytyminen, joka on erityisesti nuorten miesten ongelma. Tämä edellyttää työvoimaviranomaisten ja koulutusviranomaisten tiivistä yhteistyötä. Turhaan kouluttamiseen ei ole yhteiskunnalla varaa. (Hyvää työtä ja osaavaa työvoimaa 2006, 27 - 28.)

Ammatillisen koulutuksen osalta tehostamista on tapahduttava myös alueellisten koulutuksen järjestäjien yhteistyössä ja yhdistymisessä samalla huomioiden kunkin

opetusalan alueelliset vaatimukset ja tarpeet (Koulutus ja tutkimus 2007, 8). Suomessa kansalaisilla on melko korkea koulutustaso, mutta se vaatii jatkuvaa täydennyskoulutusta, jotta osaamistaso säilyy. Aikuiskoulutuksessa ongelmana on, että valmiiksi hyvin koulutetut hakeutuvat lisäkoulutuksiin. (Hyvää työtä ja osaavaa työvoimaa 2006, 11.)

3.1 Työllisyystilanteen kehittyminen

Työllisten määrä vuonna 2004 oli 2 250 000 ja määrän oletetaan kasvavan 216 000 henkilöllä vuosina 2004 - 2020. Kasvu työllisten määrässä tapahtuu arvioiden mukaan kasvukeskuksissa: Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Pohjois-Pohjanmaalla suhteellisen kasvun oletetaan olevan jopa 17 %. (Kuvio 3.) Vuosina 2004 - 2010 toimialoista sosiaali- ja terveydenhuolto-palveluissa työllisten määrän arvioidaan kasvavan eniten eli lähes 80 000 henkilöllä, joista 53 % Uudellamaalla (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 18). Kehitystä voidaan selittää väestön rakenteessa tapahtuvilla muutoksilla. Toisaalta nykyinen ikääntyvä väestö osaa vaatia ja haluaa parempia sosiaali- ja terveydenhoitopalveluja. Nykyajan eläkeläisten elintaso on korkea ja he ovat tottuneita esim. kosmetologipalveluiden käyttäjiä.

Kuvio 3. Vuosille 2004 – 2020 ennustettu työssä olevien määrän kehitys (%) maakunnittain (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 17).

Suhteellisesti järjestötoiminnassa sekä matkailu-, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa työllisten määrä tulee kasvamaan eniten. Työntekijöiden määrän puolestaan ennustetaan laskevan maa-, riista- ja kalataloudessa, maanpuolustus- ja järjestystyössä, metsätaloudessa ja -teollisuudessa, rahoitus- ja vakuutustoiminnassa, kemiallisten yms. tuotteiden valmistuksessa, julkisen hallinnossa ja pakollisen vakuutustoiminnassa, metallien ja metallituotteiden valmistuksessa sekä elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistuksessa vastaavana aikana. Taulukossa 1 on esitetty ennustettu työllisten määrän

kehitys toimialoittain vuosina 2004 - 2020 koko maan osalta. (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 18.)

Etelä-Suomen suuralueella, johon Pirkanmaakin kuuluu, työllisten osuuden odotetaan kasvavan vähittäiskaupassa, julkisessa hallinnossa ja pakollisessa vakuutustoiminnassa sekä koulutuksessa ja tutkimuksessa. Huomattavinta työllisten määrän laskun osuus koko maan alan työllisistä tulee olemaan elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksessa. Yllättävintä ovat arviot maa-, riista ja kalatalouden työllisten määrän kasvusta Etelä-Suomessa, kun muulla maassa työllisten määrä näillä aloilla vähenee samanaikaisesti. (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 20.)

Taulukko 1. Kunkin toimialan työssä olevien määrän muutos maakuntien yhteenlaskettujen toimialaennusteiden perusteella (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 19).

Toimialat	Työllisten määrä	Työllisten määrän muutos 2004–2020	
	2004	lkm	%
1 Maa-, riista- ja kalatalous	79 870	-22 500	-28
2 Metsätalous ja -teollisuus	76 000	-2 900	-4
3 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus	38 060	-300	-1
4 Metallien ja metallituotteiden valmistus	61 080	-800	-1
5 Kemiallisten yms. tuotteiden valmistus	36 700	-1 100	-3
6 Koneiden ja laitteiden sekä kulkuneuvojen valmistus	77 830	5 000	6
7 Elektronikka- ja sähkötuotteiden valmistus	63 410	7 900	12
8 Muu teollisuus	46 490	2 400	5
9 Sähkö, kaasu- ja vesihuolto	15 340	200	1
10 Rakentaminen	135 990	17 700	13
11 Tukka- ja agentuuritoiminta	94 180	10 200	11
12 Vähittäiskauppa	160 120	14 900	9
13 Matkailu-, majoitus- ja ravitsemistoiminta	73 700	23 800	32
14 Kuljetus	113 160	9 400	8
15 Posti- ja teleliikenne	48 200	800	2
16 Rahoitus- ja vakuutus toiminta	43 150	-1 500	-3
17 Isännöinti ja kiinteistönhoito sekä siivous ja ympäristöhuolto	63 250	9 700	15
18 Liike-elämän tekniset palvelut	103 570	18 000	17
19 Liike-elämän kaupallis-hallinnolliset palvelut	93 550	15 000	16
20 Julkinen hallinto ja pakollinen sosiaalivakuutus toiminta	74 290	-2 400	-3
21 Maanpuolustus ja järjestötoiminta	49 130	-2 500	-5
22 Koulutus ja tutkimus	172 360	8 300	5
23 Terveystieteiden palvelut	164 630	38 800	24
24 Sosiaalipalvelut	161 820	40 300	25
25 Järjestötoiminta	38 850	15 100	39
26 Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta sekä kustannustoiminta	75 410	14 200	19
27 Muut palvelut	41 460	9 900	24
28 Toimiala tuntematon	45 690	-11 800	-26
Yhteensä	2 247 290	215 700	10

3.2 Työllisyystilanne elokuussa 2010

Elokuussa 2010 koko maan työttömyysaste oli 7,3 %, joka vastaa 197 000 henkilöä. Tilastokeskuksen mukaan työttömyys vähentyi viime vuoden vastavasta ajankohdasta 6 000 henkilöllä. Miesten työttömyys on hieman yleisempää kuin naisten. Työllisyysaste pysyi samana viime vuoteen verrattuna ollen 68,8 %. Työllisyysasteessa huomioidaan 15 - 64 -vuotiaat. (Elokuun työttömyysaste 2010.) Tämän hetkistä työllisyystilannetta leimaa taloustaantuma, joka on lisännyt erityisesti nuorten työttömyyttä. Kaikista nuorista, jotka ovat iältään 15 - 24 -vuotta, työttömiä oli n. 10 %. (Taloustaantuma 2010.)

Parturi-kampaajien työllisyystilanteesta ei löytynyt tämän hetkistä tietoa. Viimeisimmät tiedot heidän työllisyystilanteesta ovat vuodelta 2001, jolloin työministeriön mukaan työttömiä kampaajia oli 390 ja partureita 189. Suomen Hiusyrittäjien mukaan samaan aikaan heidän tilastojensa perusteella työttömänä oli 1528 alan koulutettua henkilöä. (Koulutustoimikuntien katsaukset 2002, 38.)

3.3 Koulutuksen ennakoinnista

Valtioneuvosto on perustanut ennakointiverkoston vuonna 2004, jotta koulutus kohdentuisi mahdollisimman hyvin työmarkkinoiden tarpeisiin. Valtioneuvoston ennakointiverkosto määritteli ennakoinnin seuraavasti: ”Ennakoinnilla tarkoitetaan järjestelmällistä, osallistavaa prosessia, jossa kerätään tietoa, arvioidaan ja analysoidaan sitä ja laaditaan visioita keskipitkän ja pitkän aikavälin tulevaisuudesta. Tulevaisuuden ennakoinnilla pyritään parantamaan nykyisten päätösten tietopohjaa.”

(Valtioneuvosto 2005, 2 ja 5.)

Neljän vuoden välein valtioneuvosto hyväksyy suunnitelman, jossa määritellään opetusministeriön alaisen koulutuksen ja yliopistoiden tutkimuksen suuntaviivoja. Suunnitelmaa kutsutaan Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi (KESU). (Kehittämissuunnitelma 2006.)

Koulutuksen ennakointiverkoston tehtävänä on koulutustarpeiden ennakointi koulutuksen tutkimuksen ja arvioinnin ohella. Koulutuksen ennakointi vaikuttaa talous-

ja työvoimapolitiikkaan koulutuspolitiikan lisäksi. Aluepoliittisesti koulutuksen ennakkoinnilla turvataan osaavan työvoiman saatavuus alueittain.

3.2.1 Mitenna 2006 -malli

Mitenna 2006 -ennakointimallissa keskus- ja aluehallinto yhdessä kehittivät mallin ennakkointitavasta tuottaa tietoa, kuten raportissa sanotaan ”opetusministeriölle, koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille, maakuntien liitoille sekä alueellisille koulutus- ja työvoimaviranomaisille”. Tässä mallissa huomioidaan väestön rakennemuutokset, työvoimamuutokset, eri ammattialojen sisäiset pätevyysvaatimusten sekä työmarkkinoiden muutokset. (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 77 - 79.)

Tuloksissa todetaan, että vuosina 2004 - 2020 muodostuisi 1,1 miljoonaa työpaikkaa, joista suurin osa Turun, Tampereen, Jyväskylän ja Oulun alueella. Avautuvien työpaikkojen määrä laskee mentäessä yhä kauemmaksi näiltä alueilta. Työpaikoista 60 % muodostuu palvelu, sosiaali- ja terveydenhoitoaloille sekä teollisuuteen. Ennakointikartoituksen perusteella ammatillisen peruskoulutuksen tarve tulee lisääntymään. Sen sijaan ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistotasoisien koulutuksen aloituspaikkojen määrän tulisi vähentyä. Ikäluokkien koon pieneneminen 2010-luvulla voimakkaasti aiheuttaa työvoimapulaa useilla alueilla. Ennakointitulokset kertovat tulevasta työvoimantarpeesta, mutta lisäksi koulutuksen tehostamiseen tulisi pyrkiä. Samoin ammattien sisältöjen muutokset on huomioitava koulutuksessa. (Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset 2007, 77 - 79.)

3.2.2 Koulutustoimikuntien ennakointityöstä

Koulutuksen ja työelämän kohtaavuutta tulevaisuudessa kartoitetaan myös eri alojen koulutustoimikunnissa. Nämä eri alojen koulutustoimikunnat tarkkailevat koulutusalojaan ja pyrkivät ennakoimaan edustamiensa alojen kehityksen. Koulutustoimikunta-verkoston tehtävänä on koulutustarpeiden ennakointi koulutuksen

tutkimuksen ja arvioinnin ohella. Ennakointityöhön kuuluu mm. lausuntojen antaminen kehittämissuunnitelmista sekä tietojen keräämistä ja analysointia koulutusaloittain. Koulutustoimikunnissa on edustettua kattavasti koko yhteiskunnan, työmarkkinoiden ja koulutustahon asiantuntijuus. (Kuusi 2008, 5.)

3.4 Ammatillinen koulutus

Ammatillinen koulutus on vahvasti yhteiskunnan, sekä valtion että kuntien, ylläpitämää toimintaa. Koulutukseen sitoutuu runsaasti yhteiskunnan resursseja, joten koulutuksen määrällinen ja laadullinen tarve vaatii suunnitelmallisuutta ja ennakointia, jotta resurssit kohdentuisivat koulutuksen kullekin osa-alueelle sopivan suuruisina. Tarvitaan kokonaisnäkemystä koulutuksen ja työllisyyden tilasta sekä niiden välisestä yhteydestä, jotta mahdollisimman hyvin voidaan saada koulutus vastaamaan työvoiman tarvetta. Koulutuksen sisällön tulee vastata työelämän tarpeisiin. Toisaalta työllisyys on tärkeä yksilön elämänlaatuun positiivisesti vaikuttava tekijä. Siten koulutuksen tulee vastata myös kansalaisen tarpeisiin. Koulutuksella vaikutetaan koko kansakunnan tilaan ja tulevaisuuteen mm. valtakunnan kokonaistalouteen, tuotantoon ja näiden kehittämiseen sekä kansalaisten hyvinvointiin.

Ammatillinen peruskoulutus on lain säätelemää koulutusta. Koulutuksen perusteet on kirjattu lakiin 630/98. Lain lähtökohtana on tarjota nuorille ja aikuisille ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta. Laissa 630/98 todetaan, että, ”koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen” (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998). Edelleen laissa todetaan, että ammatillisessa koulutuksessa on huomioitava työelämän vaatimukset. Koulutuksen ja elinkeinoelämän vaatimukset sovittamalla tähdätään kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten tavoitteiden täyttämiseen. Koulutuksen on vastattava myös yhteiskunnan ja talouselämän tarpeisiin. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998.)

Ammatillinen peruskoulutus toteutetaan koulutuksen järjestäjän laatiman ja hyväksymän opetussuunnitelman pohjalta. Näyttötutkintoon perustuva ja

oppisopimusmuotoinen koulutus ovat myös väyliä ammatilliseen perustutkintoon. Mikäli koulutuksen järjestäjä tuottaa näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta, koulutuksen järjestäjä määrittelee koulutuksen ja tutkinnon sisällön (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998). Kaikkiin perustutkintoihin lisättiin ammattiosaamisen näytöt osaksi arviointia vuonna 2006. Tarkoituksena oli kehittää ja kohentaa koulutuksen laatua paremmin vastaamaan työelämän vaatimuksia, koska näyttötilanteessa opiskelija käytännön tilanteessa osoittaa osaamistaan. (Hakala & Tahvanainen 2009, 15.)

Ammatillisella koulutuksella tähdätään ammatilliseen perustutkintoon. Näitä perustutkintoja on 53 sisältäen 119 koulutusohjelmaa. Nykyisin opintojen laajuus on 120 opintoviikkoa. Tämä vastaa kolmen vuoden opintoja. Tutkinnossa on 90 ov ammatillisia opintoja ja loput 30 ov koostuvat yhteisistä sekä valinnaisista opinnoista. Ammatillisiin opintoihin liittyy ohjattua työssä oppimista vähintään 20 ov. Jo työssä oppimisvaiheessa työnantajat ovat kiinnostuneita oppilaan motivaatiosta alaa kohtaan ja asenteesta työntekoon. Vuonna 2005 lakiin Ammatillisesta koulutuksesta (601/05) lisättiin ammattiosaamisen näytöt (Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 2005). Näytössä arvioidaan ja tarkastellaan ammattiosaamista työtilanteessa. Esim. suuri osa ammattiosaamisen näytöistä sosiaali- ja terveysalalla toteutetaan työssäoppimispaikoissa. (Hakala & Tahvanainen 2009, 13.)

Ammatillinen perustutkinto suorittamalla saavutetaan riittävä osaaminen aloittamiseen työmarkkinoilla ja se on tulotutkinto kullekin toimialalle. Tutkinnon tavoitteena on olla riittävän laaja-alainen, jotta tutkinnon suorittanut kykenee työskentelemään opiskelemansa toimialan vaihtelevissa tehtävissä. Ammatillisen perustutkinnon tulee antaa valmiudet jatkokoulutukseen. (Ammatillisten perustutkintojen kehittämisen periaatteet 2008.)

3.4 Hiusalan ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen suosio on jatkuvassa kasvussa. Kevään 2010 yhteishaussa ammatillisen toisen asteen koulutuspaikkoja täytettiin 78 166. Ammatillisen koulutuksen sekä ylioppilaspohjaisen ammatillisen koulutuksen hakijamäärä kasvoi

edellisistä vuosista. Aloista suosituin oli sosiaali- ja terveysala, johon myös hiusala sisältyy. Aloituspaiikkoja sosiaali- ja terveysalalla oli yhteensä 5300. (Ammatillinen koulutus yhä suosituimpi 2010.)

Vuonna 2005 aloituspaiikkojen määrä kauneudenhoitoalalla oli 1313, joihin ensisijaisesti hakevia oli 3897 (Kumpulainen & Saari 2006, 76). Parturi-kampaajan perustutkintoon johtavia aloituspaiikkoja oli vuonna 2010 yhteensä 1169. Näistä Pirkanmaan osuus oli 148 aloituspaiikkaa. (Uudet opiskelijat 2010.)

Hiusalan koulutusta järjestävät toisen asteen oppilaitokset sekä muutamat yksityiset oppilaitokset. Jo pelkästään Tampereen seudulla toimii neljä yksityistä koulua, jotka tarjoavat hiusmuotoilijan koulutusta. Tämän koulutuksen pituus on 11 kuukautta. Yksityiset koulut tarjoavat myös viikonloppu- ja iltaopetusta, joten näiden opiskelupaikkojen todellinen vuosimäärä saattaa olla huomattavasti korkeampi kuin julkisen sektorin toisen asteen oppilaitoksissa. Yksityisten koulujen opetussuunnitelma mukailee valtakunnallista hiusalan opetussuunnitelmaa (Suomen hiusalan yrittäjät /Hiusalan koulutusta 2010.)

Pirkanmaan seudulla on useita toisen asteen oppilaitoksia, joissa järjestetään hiusalan koulutusta. Koulutusta annetaan Tampereella, Vammalassa ja Valkeakoskella. Pirkanmaan tilanteeseen vaikuttaa myös Satakunnan alueella tapahtuva koulutus. Porin, Kankaanpään ja Loimaan maantieteellinen sijainti on lähellä Pirkanmaata. (Ammattikoulutus 2010.)

Suomen hiusalan yrittäjien mukaan hiusalan koulutuspaikkoja on liikaa. Hiusalan yrittäjät toteavat, että alan koulutus tulisi keskittää kasvukeskuksiin, joissa oletettavammin on pulaa hiusalan osaajista. Työttömyyttä ilmenee muuttotappioalueilla. (Koulutustoimikuntien katsaukset 2002, 38.) On selvää, että hiusalan aloituspaiikkoja tulisi vähentää tai sisäänottovaiheessa valintakriteerien tai -menetelmien pitäisi olla tarkempia. Tällä hetkellä toisen asteen valinta hiusalalla tehdään yhteishaun kriteerien mukaan todistusten perusteella. Pelkän todistuksen pohjalta on vaikeaa mitata hakijan sosiaalisia taitoja samoin kuin myös visuaalista kykyä.

3.5 Hiusalan ammatillisen koulutuksen tavoitteista

Parturi-kampaajalla on koulutuksensa perusteella laaja-alaiset ammatilliset valmiudet alan eri osa-alueille. Hiusalan tutkinnon muodostuminen on esitetty liitteessä 1. Tutkinnon tavoitteena on, että parturi-kampaaja osaa hiuksiin liittyvät työvaiheet sekä työssä käytettävien laitteiden käytön. Edelleen hänellä kädentaitojen lisäksi tietoa alan kosmeettisista aineista ja tuotteista. Hiusalan vaatimuksia ovat kyky visuaaliseen ajatteluun sekä kyky yhdistää ajankohtainen muoti ja asiakkaan tyyli kampauksen tai leikkauksen muotoilussa tai värikäsittelyissä. Asiakaspalvelussa vaadittavat kommunikointitaidot ovat ammattitaitoisen parturi-kampaajan edellytys. Hän tiedostaa ammattiinsa liittyvän etiikan, kuten asiakasta koskevan vaitiolovelvollisuuden sekä alan tietosuoja- ja kuluttajansuojasäädökset ja työskentelee hiusalalle vakiintuneiden arvojen mukaisesti kohdellen asiakkaitaan ja työtovereita tasa- ja yhdenvertaisesti kansallisuuteen tai alkuperään katsomatta. (Ammatillisen tutkinnon perusteet 2009, 6.)

Koulutuksen tarkoituksena on antaa valmiudet sekä yrityksen työntekijänä toimimiseen että yrittäjyyteen. Hän työskentelee taloudellisesti huomioiden työpaikkansa tai yrityksensä kannattavuuden. (Ammatillisen tutkinnon perusteet 2009, 6.)

3.5 Hiusalan yrittäjyys

Hiusalan yritykset ovat perinteisesti olleet pieniä. Keskimäärin hiusalan yritykset ovat työllistäneet kaksi henkilöä. Viime aikoina suuntana on ollut yksittäisten liikkeiden kasvu sekä liikkeiden ketjuuntuminen. (Konttinen, Salonen, Huovinen & Huikuri 2007, 9.)

Jatkossa hiusalalla tulee olemaan myös pieniä liikkeitä sekä suurempia laaja-alaisesti asiakkaita palvelevia yrityksiä. Hiusyrittäjien mukaan alalla on tulevaisuudessa nähtävissä yhteisen tuotemerkin alla toimivien yrityskehjien lukumäärän lisääntymistä. Yhteisen tuotemerkin alla toimivien yritysten toiminta tapahtuu kuitenkin yleensä itsenäisinä yrittäjinä. (Koulutustoimikuntien katsaukset 2002.)

Taloudellisen tilanteen parantuessa hiusalan palveluiden kysynnän odotetaan kasvavan, joten uusia työpaikkoja uskotaan syntyvän hiusalalle (Hanhijoki, Katajisto, Kimari & Savioja 2009, 65). Vapaa-ajan lisääntyminen sekä suurten ikäluokkien maksukykyisyys johtavat palvelujen kysynnän nousuun (Niskanen & Virtanen 2007).

Hiusalalla toimii noin 2600 työntekijää ja yrittäjiä on noin 9 300. Viimeisen kahden vuoden aikana arvonlisäverovelvollisten rekisteriin on ilmoittautunut 952 uutta yrittäjää. Hiusalan palvelujen kysyntä tulee tulevaisuudessa lisääntymään ja laatuvaatimukset kasvamaan. Suuret työvoimakustannukset vaikuttavat työllistymiseen ja ovat syynä siihen, että valtaosa alalle jäävistä päätyy yrittäjiksi. On laskettu, että liiketaloudellisesti kannattava parturi-kampaamo tarvitsee vähintään 800 asiakasta. (Koulutustoimikuntien katsaukset 2002.)

4 Hiusalan kysely Pirkanmaalla

4.1 Kyselyn toteutus

Sastamalan koulutuskuntayhtymän (SASKY) teettämä digium-kysely hiusalan osalta toteutettiin kirjekyselynä keväällä 2010 Pirkanmaan hiusalan yrittäjille. Yrittäjät valikoituivat SASKY:n työssäoppimisrekisteristä Pirkanmaan alueelta. Hankkeen valtakunnallisessa ohjausryhmässä päädyttiin lähettämään kirjekysely 50 yrittäjälle. Kirjekysely valittiin toteutusmuodoksi sen vuoksi, koska kaikilla hiusalan yrittäjillä ei ole internetin käyttömahdollisuutta. Yrittäjiä lähestyttiin ensin tiedotteella ja muutaman viikon kuluessa he saivat postitetun kyselyn vastauskuorineen. Vastauksia saatiin 22 kappaletta, joten vastausprosentti oli 44 %. Kyselyn kysymykset suunniteltiin siten, että saataisiin tietoa hiusalan mahdollisen työvoimapulan syistä sekä koulutuksen ja työelämän vastaavuuksista. Tarkastelun kohteena oli myös työvoiman saatavuudessa esiintyvät ongelmat. Yrittäjiltä saadut vastaukset syötettiin käsin Digiumin-kyselykaavakkeeseen.

Digium-kysely on sähköinen ohjelmisto, jonka avulla pystytään keräämään tietoa ja raportoimaan. Kysely voidaan toteuttaa internetissä, sähköpostissa tai tekstiviestillä. Kyselyn alkamispäivä ja päättymispäivä on määriteltävissä. Määrätyn päättymispäivän jälkeen kyselyyn ei pysty enää vastaamaan vaan kysely sulkeutuu.

Hiusalan yrittäjille esitetyt kysymykset olivat:

1. Onko yrityksesi toimintamallina yksinyrittäjäyys?
2. Onko yrityksen tiloissa sopimusyrittäjiä?
3. Onko yrityksessä palkkatyöntekijöitä?
4. Jos olet yksinyrittäjä, oletko eläköitymässä?
5. Suunnitteletko yrityksesi myyntiä?
6. Kärsiikö mielestäsi hiusala työvoimapulasta?
7. Oletko palkkaamassa työntekijöitä?
8. Onko sinun vaikea saada työntekijöitä?
9. Onko mielestäsi vaikeaa saada ammattitaitoisia työntekijöitä?
10. Vastaako hiusalan koulutus tämän hetken työelämän tarpeisiin?

11. Mitä sisältöjä pitäisi koulutuksessa olla?

4.2 Kyselyn tulokset

4.2.1 Sopimusyrittäjä vai palkkatyöntekijä?

Kyselyn kolme ensimmäistä kysymystä käsittelivät hiusalan yritysten yksinyrittäjiä sekä yrityksiä, joissa on sopimusyrittäjiä tai työntekijöitä. Kyselyn vastausten perusteella, kuten taulukosta 2 käy ilmi, yksinyrittäjinä toimii n. 68 %. Taulukon 3 mukaan sopimusyrittäjiä yrityksissä toimii n. 67 % ja palkattua työvoimaa on n. 27 % yrityksistä (taulukko 4).

Taulukko 2. Onko yrityksesi toimintamallina yksinyrittäisyys?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100 %
1.	kyllä	15	68,18 %					
2.	ei, mikä?	7	31,82 %					
	Yhteensä	22	100%					

Taulukko 3. Onko yrityksen liiketiloissa sopimusyrittäjiä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	ei	14	66,67%					
2.	kyllä, kuinka monta?	7	33,33%					
	Yhteensä	21	100%					

Taulukko 4. Onko yrityksessä palkkatyöntekijöitä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	ei	16	72,73%					
2.	kyllä, kuinka monta?	6	27,27%					
	Yhteensä	22	100%					

Kyselyn mukaan sopimusyrittäjyys on noussut hiusalalla yleisemmäksi kuin palkkatyöntekijän palkkaaminen. Sopimusyrittäjyys toimii siten, että saman yrityksen tiloista löytyy useita hiusalan yrittäjiä. Sopimusyrittäjä maksaa tietyn prosentin tuloistaan yrittäjälle, jota summaa vastaan sopimusyrittäjä saa toimia yrityksen tiloissa sekä käyttää sopimuksessa mainittuja tuotteita ja laitteita.

Kyselystä selviää, että hiusalalla yksinyrittäjyys on edelleen yleisintä. Sopimusyrittäjyys on yleistynyt 2000-luvulla. Osa syynä sopimusyrittäjyyden suosioon saattaa olla vastavalmistuneiden parturi-kampaajien halu toimia samassa liiketilassa kollegoiden kanssa. Globalisaation myötä myös suurimpiin asutuskeskuksiin on avattu kansainvälisiin parturiliikeketjuihin kuuluvia toimipisteitä.

Työvoiman palkkaaminen hiusalalla on kyselyn mukaan vähäistä. Hiusalalla palkkakehitys on ollut todella hidasta, joten parturi-kampaajat saattavat kokea työntekijänä toimimisen kannattamattomana työn raskauteen verrattuna. Yrittäjien kiinnostukseen palkata työntekijöitä saattaa vaikuttaa hiusalan naisvaltaisuus. Yrittäjät ovat tiukoilla naisvaltaisella alalla, koska työntekijöistä suurin osa on nuoria naisia, jotka ovat perustamassa lähitulevaisuudessa perhettä. Yrittäjät saattavat kokea sopimusyrittäjyyden taloudellisesti varmempana kuin työntekijöiden palkkaamisen, joiden mukana tulevat äitiyslomat ja sairauslomat yms.

Hiusalalla toteutettu alennettu arvonlisävero -kokeilu on saattanut vaikuttaa avoimien työpaikkojen lisääntymiseen. Arvonlisäverokokeilun seurauksena yrittäjät ovat investoineet palkkatyöntekijöiden palkkaamiseen. Muutos on kuitenkin hitaasti

havaittavissa, mutta lisääntyvien hiusalan palkkatyöntekijöiden avoimien työpaikkojen kasvua voisi perustella arvonverolisäkokeilulla.

4.2.2 Eläköityminen ja yrityksen myynti

Kyselyn kysymykset neljä ja viisi käsittelivät eläköitymistä ja yrityksen myyntiä. Taulukossa 5 on havaittavissa, että n. 82 %:lle yrittäjistä eläköityminen ei ole ajankohtaista. Yrittäjistä n. 9 % eläköitynee viiden vuoden sisällä ja n. 9 % yrittäjistä eläköityminen tapahtuu 10 vuoden sisällä. Tulevan kahden vuoden sisällä taulukon 5 mukaan eläköitymistä ei tapahdu. Taulukosta 6 on nähtävissä, että yrityksen myyntiä tulevan viiden vuoden sisällä suunnittelee n. 9 % vastaajista. Yrityksen myyminen ei tällä hetkellä kuitenkaan ole ajankohtaista n. 91 % vastaajista, kuten taulukosta 6 ilmenee.

Taulukko 5. Jos olet yksinyrittäjä, oletko eläköitymässä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100 %
1.	2 vuoden sisällä	0	0,00%					
2.	5 vuoden sisällä	2	9,09%					
3.	10 vuoden sisällä	2	9,09%					
4.	ei ajankohtaista	18	81,82%					
	Yhteensä	22	100%					

Taulukko 6. Suunnitteletko yrityksesi myyntiä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	2 vuoden sisällä	0	0,00%					
2.	5 vuoden sisällä	2	9,09%					
3.	ei ajankohtaista	20	90,91%					
	Yhteensä	22	100%					

Kyselyn mukaan hiusalan yrittäjät eivät ole eläköitymässä tulevina vuosina. Syynä vähäiseen eläköitymiseen saattaa olla työn fyysinen ja henkinen kuormittavuus sekä allergisoituminen. Hiusalan fyysinen rankkuus, niska- ja hartiasseudun sekä seisomatyön mukanaan tuomat ongelmat saattavat ajaa parturi-kampaajan alan vaihtoon ennen yleistä eläkeikää. Altistuminen erilaisille allergioille saattaa myös vaikuttaa parturi-kampaajan siirtymisen toisiin työtehtäviin ennen kuin eläköityminen olisi ajankohtaista. Työn henkinen kuormittavuus saattaa myös käydä ylivoimaiseksi parturi-kampaajalle. Yksinyrittäjät ovat usein kovemman henkisen kuormituksen kohteena, koska heillä ei ole työtovereita, joiden kanssa purkaa tuntojaan. Parturi-kampaajan työssä on tärkeää, että päivittää säännöllisesti tietojaan ja taitojaan sekä olla innostunut työstään. Joskus saattaa käydä niin, että parturi-kampaaja kokee olevansa väsynyt työhönsä 20 vuoden jälkeen ja haluaa koulututtautua uuteen ammattiin sekä jatkaa työuraansa uudessa ammatissaan eläkeikään asti.

Yrityksen myyntiä on varmasti vaikea ennakoida 10 vuoden päähän tai jopa kahden vuoden päähän. Hiusalan yritysten myyntiin vaikuttavat mm. yleinen taloudellinen tilanne ja yrittäjän henkilökohtaiset syyt. Yrittäjä saattaa myydä yrityksensä nopeastikin, jos syynä on esimerkiksi allergia. Hiusalalla yrittäjäyys mahdollistaa sen, että yrittäjän ei ole välttämätöntä tehdä parturi-kampaajan työtä liikkeessään. Yrittäjä voi itse keskittyä liikkeen johdollisiin tehtäviin, palkkaamalla työntekijöitä tai ottamalla sopimusyrittäjiä. Yritys palvelee asiakkaita normaalisti, eikä yritystä tarvitse myydä, vaikka yrittäjä itse ei enää kykenisikään tekemään parturi-kampaajan työtä.

4.2.3 Kärssiikö hiusala työvoimapulasta?

Kyselyn kysymyksessä numero kuusi, seitsemän, kahdeksan ja yhdeksän selvitettiin sitä, että kärssiikö hiusala yrittäjien mielestä työvoimapulasta, ollaanko hiusalalla palkkaamassa uutta työvoimaa, onko työvoiman saaminen vaikeaa ja entä ammattitaitoisen työvoiman saaminen. Taulukon 7 perusteella voidaan todeta, että n. 82 % vastaajista ei koe hiusalan kärsvän työvoimapulasta. Vastaajista n. 90 % ei ole palkkaamassa uusia työntekijöitä (taulukko 8). Taulukosta 9 on nähtävissä, että vastaajista n. 77 % koki, että ei ole vaikeaa saada työntekijöitä. Sen sijaan n. 33 % vastaajista oli sitä mieltä, että ammattitaitoisia työntekijöitä on vaikea löytää, kuten taulukosta 10 ilmenee.

Taulukko 7. Kärssiikö mielestäsi hiusala työvoimapulasta?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	ei	18	81,82%					
2.	kyllä, miksi?	4	18,18%					
	Yhteensä	22	100%					

Kyselyyn vastanneiden ajatuksia työvoiman saatavuudesta:

”en ole löytänyt motivoitunutta työntekijää”

”ammattitaitoista väkeä vaikea saada Ikaalisiin”

”valmistuvista vain osa päätyy alalle. Työvoimatoimistossa ei ole ammattitaitoisia tai työhaluisia tekijöitä”

”ehkä valmistuttuaan ja tultuaan työelämään nuoret kokevat tämän alan liian raskaaksi, työajat huonoiksi yms.”

Taulukko 8. Oletko palkaamassa työntekijöitä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	ei	19	90,48%					
2.	kyllä	2	9,52%					
	Yhteensä	21	100%					

Taulukko 9. Onko sinun vaikea saada työntekijöitä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	ei	15	71,43%					
2.	kyllä, miksi?	6	28,57%					
	Yhteensä	21	100%					

Kyselyyn vastanneiden näkemyksiä työvoimapulasta ja työntekijöiden palkkaamisesta:

”valmistuvia olisi, mutta haluaisi jo alalla olleen ”

”en palkkaa koska hakijat luettelevat heti mitä ja keitä eivät halua tehdä”

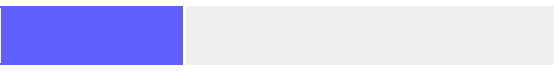
”ammattitaitoista väkeä ei ole”

”ei ammattitaitoisia eikä motivoituneita tekijöitä”

”hyvät/motivoituneet löytävät nopeasti paikkansa, huonot/ eivät kiinnostuneet päätyvät muihin töihin”

”en tiedä”

Taulukko 10. Onko mielestäsi vaikeaa saada ammattitaitoisia työntekijöitä?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	ei	14	66,67%					
2.	kyllä, miksi?	7	33,33%					
	Yhteensä	21	100%					

Kyselyyn vastanneiden kommentteja kysymykseen: Onko mielestäsi vaikeaa saada ammattitaitoisia työntekijöitä?

”Harva haluaa aidosti alalle ”

”Koulutustaso heikko”

”ei osaa tehdä esim. permanentteja”

”työelämä ja koulu eivät kohtaa”

”ei ammattitaitoisia eikä motivoituneita tekijöitä”

”hyvät/ motivoituneet löytävät nopeasti paikkansa, huonot/ eivät kiinnostuneet päätyvät muihin töihin”

”en tiedä”

Kyselyn perusteella hiusala ei kärsi työvoimapulasta, mutta yrittäjät kokevat, että ammattitaitoisia henkilökuntaa on vaikea löytää. Yrittäjät kokevat suurimmaksi ongelmaksi motivoitumattomat ja ammattitaidottomat työnhakijat. Tällä hetkellä yrittäjät eivät myöskään ole innokkaita palkkaamaan uutta työvoimaa, yhtenä syynä on varmasti tämän hetken epävarma taloustilanne. Ammattitaidon osalta yrittäjät kaipasivat sosiaalisia taitoja sekä taloudellista ajattelua.

Kyselyn kysymyksessä numero kymmenen selvitettiin koulutuksen ja työelämän vastaavuutta. Taulukon 11 mukaan n. 64 % vastanneista koki, että koulutus vastaa työelämän tarpeisiin, mutta n. 36 % vastaajista oli sitä mieltä, että ei.

Taulukko 11. Vastaako hiusalan koulutus tämän hetken työelämän tarpeisiin?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	kyllä	14	63,64%					
2.	ei, miksi?	8	36,36%					
	Yhteensä	22	100					

Kyselyyn vastanneiden toteamuksia koulun ja työelämän vastaavuudesta:

”taloudellinen työnteke jäänyt koulussa hyvin pimentoon”

”liiketyöskentely ja tekniikat ja niksit”

”en osaa sanoa, ehkä perusammattiosaamista puuttuu”

”haluaisin koulun keskittyvän perusopetukseen leikkaus, kampauss, värit, permikset yms. permiksen kemiat, pois hiustenpidennykset ja kysikoulutukset jotka helppo kouluttautua peruspintojen jälkeen ja kuri takaisin kouluun esim. poissaolotunnit korvattava”

”työelämän tahti koventunut, tuleva väki lepsua ja vastuutonta osin.”

”tekninen suoritus onnistuu, mutta asiakaspalvelu ja yritystoiminnan hallinta hakusessa”

”näin vanhempana kampaajana olen nähnyt niin huonosti leikattuja hiuksia ja upeiden kampausten teko aivan ala-arvoista (ja nämä työt on tehnyt nuori kampaaja)”

”koulutus laajuudeltaan ok, näyttötutkinnot myös ”nuorisoasteelle”

4.2.4 Kyselyyn vastanneiden kommentteja koulutuksesta

Kyselyn viimeisessä osiossa vastanneiden oli mahdollisuus kertoa näkemyksistään ja toivomuksistaan parturi-kampaajan koulutuksesta.

Vastauksista on nähtävissä, että yrittäjät odottavat koulun paneutuvan enemmän yrittäjäyksi asioihin ja siihen, mitä taloudellinen ajattelu on. Tärkeänä pidetään sitä, että koulussa vierailisi yrittäjiä kertomassa yrittäjän arjesta. Kyselyyn vastanneiden mielestä

olisi tärkeää, että opiskelijat oppisivat työmoraalia ja asennetta yrittäjyyteen sekä asiakkaiden palvelemiseen. Kyselystä nousi esiin yrittäjien ajatus yritystoiminnan kurssin toteuttamisesta, kurssilaiset jaettaisiin heidän kiinnostuksensa mukaan joko yrittäjiksi tai työntekijöiksi aikovien ryhmään.

Edelleen vastauksissa painotettiin asiakaspalvelutaitojen tärkeyttä. Yrittäjien mielestä taito käsitellä ja palvella asiakasta tulisi kulkea teknisen osaamisen rinnalla. Vastauksissa yrittäjät nostivat esille myös työkokemuksen tärkeyden. Työkokemuksen karttuessa parturi-kampaajan tekniset ja sosiaaliset taidot kehittyvät.

Kyselyyn osallistuneiden näkemyksiä ja toivomuksia parturi-kampaaja koulutuksesta:

”Ammattisisällön lisäksi yrittäjyys (enemmän). Yrittäjiksi aikovat ja työntekijät erikseen.”

”Enemmän yrittäjyys asioita!! ”

”Perusammattiosaamista, liiketaloutta, markkinointia, kassakirjanpitoa, asiakaspalveluoppia”

”Yrittäjät pitämään jotain luentoja työn vaatimuksista sekä asenteesta työhön ja asiakkaisiin”

”Enemmän oppilaille ajatusmaailmaa yrittämisestä ja asiakkaiden huomioimisesta. Tulee myös kokemuksena...”

”Asiakkaan huomioiminen pitäisi olla teknisen osaamisen rinnalla. Työympäristön siisteyden painottaminen työn sujuvuuden ja asiakkaiden viihtyvyyden vuoksi. Työmoraali: vastuunkantaminen omasta työstä. Liiketaloudellinen ajattelu: Kaiken em. merkitys oman rahapussin kannalta + kannattava toiminta ilman turhia kuluja. Asiakaslähtöisen ajattelun lisäksi tietysti tekninen opetus, mutta se tuntuu tällä hetkellä olevan ok.”

Kyselyn vastauksista oli havaittavissa, että yrittäjien keskuudessa on jakautumista valinnaisten opintojen suhteen. Osa vastaajista piti tärkeänä, että koulussa opiskellaan hiustenpidennykset, käsihoidot yms. Toisaalta vastaajat kuitenkin kokivat, että ns. erikoisosaamisen opiskelu vie aikaa perusammattitaidon opettelusta.

Vastauksista oli selkeästi nähtävissä, että yrittäjät painottavat käytännön harjoittelun merkitystä. Käytännönharjoittelua toivottiin jopa lisää. Teoria opetustakin pidettiin

tärkeänä, mutta yhteistyötä työelämän kanssa toivottiin lisää. Vastaajat pitivät myös tärkeänä kokonaiskuvan hahmottamista ja tyylin tulkintaa asiakaspalvelutilanteissa. Parturi-kampaaja vaikuttaa työnsä tuloksella suuresti asiakkaan ulkoiseen olemukseen, joten hahmottamiskyky on tärkeässä asemassa parturi-kampaajan työssä. Vastauksista kävi ilmi, että yrittäjien mielestä itsensä kouluttaminen ei pääty koulusta valmistumiseen, vaan parturi-kampaaja on velvollinen kouluttamaan itseään myös koulutuksen päättymisen jälkeen.

Kyselyyn kommentteja parturi-kampaajan koulutuksesta:

”Tämän hetken koulu kattaa hyvin kaiken, jos oppilas ottaa ohjelmaan myös ylimääräisen erikoisosuuden jakson; hiustenpidennykset, käsihoidot yms. ”

”riittävästi työharjoitusta koulussa opettajan seurannassa. Käytännön työ antaa parhaan opin esim. kaikki värjäykset opitaan tekemällä. Kampaajan on koulutettava itseään joka hetki koulutuksen jälkeenkin. ”

”Teoriaa sopivasti. Työelämään tutustumista ehkä vielä enemmän.”

”Värjäystä enemmän”

”Kokonaiskuvan hahmottamista, enemmän näkemystä”

”Perusammattitaitoa enemmän (hiustenleikkaus ym.) erikoistumiset vähemmälle.”

5 Kyselyn tulosten pohdinta

Tekemämme kyselyn perusteella Pirkanmaan seutu ei kärsi hiusalan osalta työvoimapulasta. Sen sijaan esille tuli osaavan työvoiman puute hiusalalla. On selvää, että pienyrittäjä mieluiten palkkaisi kokeneen työntekijän, jottei hänen omakin työaikansa kuluisi liiaksi opastamiseen. Toisaalta on muistettava osa taidoista ja käytännöistä opitaan vasta työtä tekemällä.

Työllistyminen yrittäjänä ja sopimusyrittäjänä vaatii valmiuksia yrittäjänä toimimiseen. Kyselyn mukaan koulutuksessa ei riittävästi valmenneta yritystoiminnan haasteisiin. Koulutuksessa on mahdollista järjestää yrittäjäyysopintoja 10 ov:n verran. Ehkä oppilaitoksen ulkopuolinen parhaillaan alalla toimiva yrittäjä voisi välittää reaaliaikaista tietoa hiusalanyrittäjänä toimimisesta. Samoin vierailut erityyppisiin ja erikokoisiin parturi-kampaamoihin antavat opiskelijoille käytännön tietoa ja tuntemusta alalla työskentelystä. Hiusalanyrittäjäyys on erittäin haastavaa, joten olisi tärkeää, että oppilaitokset kertoisivat realistisesti hiusalanyrittäjäyteen liittyvistä haasteista. Hiusalanyrittäjän elämää määräälee hyvin voimakkaasti työ, parhaina loma-aikoina ei yrittäjän aina kannata lomailta, vaan seurata suhdannevaihteluita ja sijoittaa lomansa sen mukaan. Yrittäjän pitää hallita tuotetilaukset sekä tiedostaa, minkä kokoista varastoa on kannattavaa pitää. Yrittäjän toiminnan pitää olla taloudellisesti kannattavaa ja yrittäjän on oltava sitoutunut ja motivoitunut työhönsä.

Sopimusyrittäjä-malli jakaa yrittäjäriskiä jokaiselle toimijalle erikseen. Samalla vähenee ns. paperityön määrä verrattuna työntekijöiden palkkaamiseen ja vältytään palkkojen yhteydessä maksettavien sivukulujen tilityksiltä. Työntekijän palkkaaminen lisää kirjanpitotyötäkin. Paperityöhön työhön kuluva aika vähentää aina aikaa varsinaisesta asiakaspalvelusta, josta tulo saadaan.

Vastauksista ilmenee myös, että valmistuneiden asenne työntekoon on muuttunut. Työntekijäasemassa jopa esitetään ehtoja, mitä työntekijä suostuu tekemään. Työnantaja odottaa työntekijältä yrittäjämyönteistä asennetta, kuten säästävää työskentelytapaa ja yrityksen kannattavuuden huomioimista. Näin työntekijä varmistaa työpaikkansa säilymisen.

6 Yhteenveto

Väestön ikääntyminen on merkittävämpiä haasteita Suomen taloudelliselle kehitykselle. Yli 65-vuotiaiden osuus nousee 17 prosentista 27 prosenttiin kolmenkymmenen vuoden kuluessa. Työelämään tulevien ikäluokkien suuruudet ovat jo vuodesta 2005 asti olleet pienempiä kuin sieltä poistuvat ikäluokat. Huomioitavaa on lisäksi väestön epätasainen ikäjakauma maan eri osissa. Väestö ikääntyy syrjäseuduilla ja maaseudulla, vaikka toisaalta suurempien kaupunkien haja-asutusalueiden väkimäärä on kasvussa. Maahanmuutto on Suomeen melko vähäistä. Tosin suomalaisissa kouluissa opiskelee n. 35 000 maahanmuuttajataustaista oppilasta.

Väestön ikääntymisen lisäksi työmarkkinoilla on menossa rakennemuutos ja tiettyjen toimialojen työntekijämäärät tulevat vähenemään. Taantuvia toimialoja ovat maatalous, riista- ja kalatalous sekä metsätalous ja metsäteollisuus. Myös kemianteollisuus vähenee ennusteiden mukaan. Maanpuolustuksessa ja järjestystoimissa sekä pankki ja vakuutus toiminnassa työllisyys supistuu. Kasvavia toimialoja työllisyyden suhteen ovat sosiaali- ja terveydenhoitopalvelut, joihin hiusalakin kuuluu. Sosiaali- ja terveydenhoitopalvelujen kysynnän kasvuun vaikuttaa väestön ikääntymisen lisäksi eläkkeelle siirtyvän väestön hyvä elintaso. He ovat valmiita ostamaan palveluja entistä enemmän yksityisiltä palveluntarjoajilta. Toisaalta tämä ikääntyvä väestöryhmä asettaa omat vaatimuksensa koulutukseen, kuten esimerkiksi ikääntyvien hyvinvointipalvelut. Merkittävästi työllistyminen paranee myös matkailun, majoituksen ja ravitsemuspalveluiden toimialalla. Järjestötoiminta on tulevaisuuden työllistäjiä, kuten myös erilaiset virkistys- ja kulttuurin toimialat. Lisääntynyt työvoiman tarve eräillä toimialoilla selittyy väestörakenteen muutoksella.

Työvoiman kysynnän muutokset vaikuttavat luonnollisesti koulutuksen järjestämiseen. Taantuvien toimialojen koulutusta on vähennettävä, jotta nuoria ei kouluteta turhaan. Koulutuksen määrällistä ja laadullista ennakointia suoritetaan opetusministeriön toimesta Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (KESU), joka laaditaan neljän vuoden välein. Kehittämissuunnitelman linjauksiin ovat vaikuttaneet esim. Mitenna 2006- projekti sekä koulutustoimikunnissa tehty selvitystyö.

Ammatillinen peruskoulutus on valtiovallan säätelemää toimintaa. Laissa on määritelty koulutuksen raamit. Koulutuksen järjestäjä voi vaikuttaa koulutuksen sisältöihin laatimissaan opetussuunnitelmissa. Lain hengen mukaista on tarjota kysyntää vastaavaa koulutusta yleissivistäviä opintoja unohtamatta.

Kyselystä saamiemme tulosten perusteella Pirkanmaan seudulla hiusalalla ei kärsi työvoimapulasta. Suurimpana ongelmana koetaan motivoituneiden työntekijöiden löytäminen. Todellisuudessa hiusalalla työntekijöitä riittää, mutta hiusalalla kärsitään osaavan työvoimanpulasta. Kenties alalle opiskelevilla on väärä kuva itse työn tekemisestä. Hiusalalla ulkopuolisen silmin saattaa vaikuttaa hohdokkaalta, monen nuoren tytön haaveelta. Todellisuudessa työ hiusalalla on niin fyysisesti kuin henkisesti raskasta. Liikkeissä työtä on tehtävä kovassa tahdissa, jotta syntyy tulosta ja liiketoiminta on kannattavaa. Hiusalalla työskenteleminen on paljon muutakin kuin vain hiustenlaittamista, se on erilaisten asiakkaiden palvelemista.

Kyselyn perusteella teknisessä osaamisessa ei koettu olevan paljonkaan puutteita. Enemmän puutteita koettiin olevan asiakaspalvelussa ja taloudellisessa ajattelussa sekä motivaation puuttumisessa. Kyselyn avoimista kentistä kävi ilmi, että parhaiten parturi-kampaajan työn oppii tekemällä. Tekninen taito kehittyy vuosien kuluessa, mutta ilman koulussa opittujen perustaitojen hallintaa omien taitojen kehittäminen saattaa osoittautua hankalaksi.

Asiakaspalvelutaidot ovat parturi-kampaajan työssä avainasemassa. Hyvältä parturi-kampaajalta odotetaan hyvää teknistä osaamista, mutta myös hyviä asiakaspalvelutaitoja. Asiakaspalvelutaidot tulisi nostaa samalle tasolle teknisen taidon rinnalle kyselyn tulosten mukaan. Hiusalalla kilpailu on kovaa, joten jokaisen yrityksen pitää pystyä erottumaan, jotta menestyy. Pelkästään teknisesti taitavat parturi-kampaajat saattavat jäädä heikommalle, kuin taidoiltaan ns. keskitasoiset, jotka osaavat palvella asiakkaansa hyvin.

Koulussa opetetaan asiakaspalvelutaitoja, mutta kyselyn vastausten perusteella koululta toivottaisiin enemmän. Opintojen alussa opiskelijat ovat usein jännittyneitä asiakaspalvelutilanteessa, koska heillä ei ole asiasta juurikaan kokemusta. Pelkästään asiakkaan kohtaaminen tai puhelimeen vastaaminen saattaa olla vaikeaa. Jokainen

opiskelija kuten myös alalla toimiva parturi-kampaaja tuo asiakaspalvelutilanteeseen myös oman persoonansa, joten yhtä ainoa oikeaa mallia asiakaspalvelutilanteisiin on mahdotonta luoda. Asiakaspalvelutilanteet ovat aina erilaisia, joten koulun tulisi valmentaa opiskelijoitaan mahdollisimman hyvin erilaisiin asiakaspalvelutilanteisiin. Onnistunut asiakaspalvelutilanne vaatii myös opiskelijan motivaatiota ja halua palvella asiakasta hyvin.

Lähteet

Ammatillinen koulutus yhä suosittumpi. 2010.

WWW.AMMATILLINENKOULUTUS.COM/MAIN.PHP?SIU_ID=492

Luettu 20.8.2010.

Ammatillisen tutkinnon perusteet. 2009. Parturi-kamppaan

koulutusohjelma/osaamisala. Hiusalan perustutkinto. Parturi-kamppaaja 2009.

Opetusministeriö.

www.oph.fi/instancedata/.../49088_HiusPT_100609.doc

Luettu 17.8.2010.

Ammatillisten perustutkintojen kehittämisen periaatteet. 2008. Opetushallitus.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/lomakkeet_ja_paeaetokset/asiakirjat/Kirje_2_502_2008.pdf

Luettu 21.8.2010.

Ammattikoulutus. 2010.

WWW.EDU.FI/KOULUT

Luettu 20.8.2010.

Elokuun työttömyysaste. 2010. Tilastokeskus. Elokuun työttömyysaste 7,3 prosenttia.

http://www.stat.fi/til/tyti/2010/08/tyti_2010_08_2010-09-21_tie_001_fi.html

Tulostettu 24.10.2010.

Hakala, R. & Tahvanainen, S. 2009. Lähihoitajat 2020 – sosiaali- terveysalan perustutkintoon johtavan koulutuksen kehittämisstrategian taustaselvitys. Tampereen ammattiopisto ja Oulun seudun ammattiopisto.

[http://www.tao.tampere.fi/tao/TAOWWTAO/tulokset_ja_vaikutukset_\(sote-strategia\)_attachmt/Selvitys%2016102009%20julk.pdf](http://www.tao.tampere.fi/tao/TAOWWTAO/tulokset_ja_vaikutukset_(sote-strategia)_attachmt/Selvitys%2016102009%20julk.pdf)

Luettu 13.10.2010.

Hanhijoki, I., Kantola, S., Karikorpi, M., Katajisto, J., Kimari, M. & Savioja, S.

Koulutus ja työvoiman kysyntä 2015. Valtakunnallisia ja alueellisia laskelmia.

2004. Opetushallitus. Helsinki

Helminen, V. & Ristimäki, M. 2007. Kaupunkiseutujen haja-asutusalueen

väestömuutokset Suomessa 1980 - 2005. Suomen ympäristö 9/2007.

Ympäristöministeriö. Helsinki

Helminen, V. & Ristimäki, M. 2008, Kyläasutuksen kehitys kaupunkiseuduilla ja maaseudulla, Suomen ympäristö 24/2008.

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=85811&lan=fi>

Luettu 14.10.2010.

- Hyvää työtä ja osaavaa työvoimaa. 2006. Työministeriön tulevaisuuskatsaus ensi hallituskaudelle.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/10_muut/tm_tulevaisuuskatsaus.pdf
 Tulostettu 16.8.2010.
- Kansainvälisyyskasvatus. 2007. Opetusministeriö. Kansainvälisyyskasvatus 2010, Fostran till internationalism 2010. Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2007:11.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm11.pdf?lang=fi>
 Luettu 14.10.2010
- Kehittämissuunnitelma. 2006. KESUn valmistelu käynnistyy opetusministeriössä. Etusivu. Opetusministeriön verkkolehti. Julkaistu 14.9.2006.
<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2006/1409/kesu.html>
 Luettu 13.10.2010
- Konttinen, T., Salonen, S., Huovinen, T. & Huikuri, T. 2007. Työvoiman ja koulutuksen tarvetutkimus, yhteenveto hyvinvointialan työnantajahaastatteluista. Varsinais-Suomen TE-keskuksen julkaisuja 3/2007.
http://www.luotain.fi/julkaisut/TKTT_yksityisethyvinvointipalvelut06.pdf.
 Luettu 10.9.2010.
- Koulutuksen määrällinen ennakointi. 2008. Valtiontalouden tarkastusvirasto. Koulutuksen määrällinen ennakointi, mitoitus ja kohdentaminen – erityiskohteena nuorten ammatillinen peruskoulutus.
http://www.vtv.fi/files/143/1712008_Koulutuksen_maarallinen_NETTI.pdf
 Luettu 19.8.2010
- Koulutus ja tutkimus. 2007. Opetusministeriö. Koulutus ja tutkimus vuosina 2007 - 2012. Kehittämissuunnitelma.
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/kesu_2012_fi.pdf
 Luettu 10.9.2010
- Koulutustoimikuntien katsaukset. 2002.
http://www.minedu.fi/opencms/opencms/handle404?exporturi=/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_339_90Koulutustoimikuntien_katsaukset.pdf&lang=fi
 Luettu 18.8.2010.
- Kumpulainen, T. & Saari, S. (toim.). 2006. Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2006.
http://www.oph.fi/download/47302_Indikaattorit_2006.pdf
 Luettu 18.9.2010.

- Kuusi, H. 2008. Ennakointi koulutustoimikunnissa. Koulutustoimikuntien osallistuminen koulutustarpeiden ennakointiin.
http://www.oph.fi/download/32377_ennakointi_koulutustoimikunnissa_verkko.pdf
Luettu 17.9.2010.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta. 630/1998. 1998.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980630>
Luettu 16.8.2010
- Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. 605/2005. 2005.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050601>
Luettu 16.8.2010
- Lith, P. 2007. Tilastokeskus. Työnteko yli rajojen lisääntyy.
http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2007/art_2007-11-07_005.html?s=3
Luettu 15.9.2010.
- Niskanen, A. & Virtanen, U. 2007. Palvelualojen toimialakatsaus IV 2006.
http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-03-28_004.html?s=0.
Luettu 10.9.2010.
- Suomen hiusalan yrittäjät /Hiusalan koulutusta. 2010.
WWW.HIUSYRITTAJAT.FI/INDEX2.PHP?ID=161
Luettu 20.8.2010.
- Taloustaantuma. 2010. Tilastokeskus. Taloustaantuma lisää nuorten työttömyyttä.
http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-06-07_001.html?s=3 Tulostettu
24.10.2010.
- Työvoima- ja koulutustarpeiden muutokset. 2007. Opetusministeriö. Alueiden työvoima- ja koulutustarpeiden muutoksia 2010-luvulla. Yhteenvedo maakuntien liittojen keskeisistä ennakointituloksista.
http://www.oph.fi/download/46865_al_tv_ ja_koulutust.pdf
Luettu 17.8.2010.
- Uudet opiskelijat. 2010. Opetushallitus. WERA - web-raportointipalvelu.
<https://www.data.oph.fi/wera/wera>
Luettu 20.8.2010.
- Valtioneuvosto. 2005. Valtioneuvoston ennakointiverkosto ja ennakointi ministeriöissä 2005. Valtioneuvoston ennakointiverkoston raportti 1/2005.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/03_tutkimus_ ja_ kehittaminen/04_ennakointi/VN2005.pdf
Luettu 18.8.2010
- Väestöennuste. 2009. Tilastokeskus. Väestöennuste 2009 - 2060.
http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_fi.pdf
Tulostettu 16.8.2010.

Liitteet

1(3)

Liite 1:Hiusalan perustutkinnon muodostuminen

(Ammatillisen tutkinnon perusteet 2009, 8)

Hiusalan perustutkinto, parturi-kampaaja, 120 ov	
Ammatillisessa peruskoulutuksessa	Näyttötutkinnossa
1. Amatilliset tutkinnon osat, 90 ov	1. Amatilliset tutkinnon osat
Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov	
1.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat 1.1.1 Hiusten leikkaaminen ja partakäsittelyt, 20 ov 1.1.2 Kampaukset ja ehostus, 15 ov 1.1.3 Värjäyskäsittelyt, 20 ov 1.1.4 Permanenttikäsittelyt, 10 ov 1.1.5 Hiusalalan yrittäjyys ja yritystoiminta, 10 ov	1.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat 1.1.1 Hiusten leikkaaminen ja partakäsittelyt 1.1.2 Kampaukset ja ehostus 1.1.3 Värjäyskäsittelyt 1.1.4 Permanenttikäsittelyt 1.1.5 Hiusalalan yrittäjyys ja yritystoiminta
1.2 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat (kohdat 4.2.1- 4.3.5), joista on valittava 15 ov.	1.2 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat (1.2.1 - 1.2.5), joista on valittava kaksi tutkinnon osaa.
1.2.1 Asiakkaan tyylipalvelut, 10 ov	1.2.1 Asiakkaan tyylipalvelut
1.2.2 Hiusten hoito- ja muotoilukokonaisuudet, 10 ov	1.2.2 Hiusten hoito- ja muotoilukokonaisuudet
1.2.3 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista, 5 – 10 ov	1.2.3 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista
1.2.4 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista	1.2.4 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista
1.2.5 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista	1.2.5 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista
1.2.6 Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, 5-10 ov	
1.3 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0-10 ov 1.3.1 Yrittäjyys, 10 ov 1.3.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov 1.3.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat, 5-10 ov 1.3.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 0-10 ov 1.3.5 Lukio-opinnot, 0-10 ov	
1.4 Amatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa	1.4 Amatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa

laajentavat tutkinnon osat)		laajentavat tutkinnon osat)	
1.4.1 Yritystoiminta, 10 ov 1.4.2 Tutkinnon osat muista ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot) 1.4.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa 1.4.4 Kauneudenhoito ja tuoteneuvonta, 20 ov		1.4.1 Yritystoiminta 1.4.2 Tutkinnon osat muista ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot) 1.4.4 Kauneudenhoito ja tuoteneuvonta	
2. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov			
2.1 Pakolliset tutkinnon osat	Pakolliset	Valinnaiset	
2.1.1 Äidinkieli	4 ov	0 – 4	
2.1.2 Toinen kotimainen kieli		0 – 4	
2.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov		
2.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	2 ov		
2.1.3 Vieras kieli	2 ov	0 – 4	
2.1.4 Matematiikka	3 ov	0 – 4	
2.1.5 Fysiikka ja kemia	2 ov	0 – 4	
2.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0 – 4	
2.1.7 Liikunta	1 ov	0 – 4	
2.1.8 Terveystieto	1 ov	0 – 4	
2.1.9 Taide ja kulttuuri	1 ov	0 – 4	
2.2 Valinnaiset tutkinnon osat			
2.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1– 5.1.9			
2.2.2 Ympäristötieto		0 – 4	
2.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka		0 – 4	
2.2.4 Etiikka		0 – 4	
2.2.5 Kulttuurien tuntemus		0 – 4	

2.2.6 Psykologia		0 – 4	
2.2.7 Yritystoiminta		0 – 4	
	16 ov	4 ov	
<p>Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.</p> <p>Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.</p>			
3. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov			
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov			